

Изборном већу
Православног богословског факултета
Универзитета у Београду

На основу одлуке Наставно-научног већа Православног богословског факултета у Београду (број 0104-496/11), од 29. септембра 2022. године, именовани смо за чланове Комисије да, према Закону о науци и истраживањима („Сл. Гласник РС“ бр. 49/2019) и Правилнику о стицању истраживачких и научних звања („Сл. Гласник РС“ бр. 159/2020), поднесемо извештај о испуњености услова за избор у звање вишег научног сарадника кандидата др Марка Николића. На основу увида у достављену документацију, имамо част да Изборном већу поменутог факултета поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

I БИОГРАФИЈА

Др Марко Николић рођен је у Београду 28. фебруара 1975. године. Након завршене Земунске гимназије (1993) дипломирао је међународне односе на Факултету политичких наука у Београду 1998. године, са темом „Ширење НАТО-а на Исток“. Био је постдипломац Факултета политичких наука и смера „Европске студије“ на Алтернативној академској образовној мрежи (ААОМ) у Београду, на којој је одбранио завршни рад „Место и улога политичких групација у Европском парламенту 2002“. године. Магистарску тезу *Foreign Affairs and Security within the EU* одбранио је на Универзитету *La Sapienza* у Риму 2003. године, у оквиру двогодишњег програма „Humanitarian Affairs and State Management“ коју је овај универзитет заједнички организовао са Универзитетом у Београду. Докторску дисертацију са насловом „Екуменизам и однос Римокатоличке и Српске православне цркве после Другог ватиканског концила“ одбранио је на Катедри за интердисциплинарне студије антропологије Филозофског факултета Универзитета у Београду у новембру 2010. године.

Први радни однос Марко Николић засновао је у Институту за међународну политику и привреду (ИМПП) у Београду крајем јуна 2001. године. Његов научно-истраживачки опус и рад одликовало је стално тематско проширивање и употпуњавање, усмерено ка интердисциплинарној синтези. Тематски и хронолошки посматрано, бавио се изучавањем европских (НАТО, спољна и безбедносна политика ЕУ, политичке групације у ЕУ) и миграционих питања (миграције унутар ЕУ и Западног Балкана, реадмисија), а од 2006. истраживањем међурелигијске сарадње, екуменског покрета, међуцрквених односа и односа државе и цркве у контексту савремене политике Ватикана на подручју Југоистока Европе („Западног Балкана“). Учесник је бројних научних међународних међурелигијских скупова и округлих столова у региону и појединим европским земљама од 2008–2015. године. Објавио је три књиге и преко тридесет (30) научних радова, чланака и излагања из наведене три тематске области истраживања, преваходно религиологије. Интересовања су му била и остала везана за питања религијских аспеката и чинилаца глобалне, европске и регионалне интеграције, начелну корелацију у односима државе и Цркве, као и религије и безбедности.

Током научно-истраживачке каријере Марко Николић стекао је статус научног сарадника, и обављао функције заменика (2012–2014) и главног и одговорног уредника (2014–2016) часописа водећег националног значаја у Србији *Review of International Affairs (RIA)* на енглеском језику, координатора „Амбасадорског форума“ ИМПП–а, као и координатора неколико међународних конференција са зборницима научних радова („Стратешки правци развоја и утврђивања положаја Републике Србије у савременим међународним односима“ и „Директне стране инвестиције у Србији“, 2013). Био је један од иницијатора и учесника успостављања међународне научне сарадње ИМПП–а са сродним институцијама у Кини (Кинеска академија друштвених наука), Словенији (Факултет за друштвене науке у Љубљани), Финској (Алексантери институт из Хелсинкија), Уједињеним Арапским Емиратима (Центар за стратешке студије и истраживање) и Аргентини (Национални институт за спољне послове).

Одлуком Владе Републике Србије 5. децембра 2015. године др Марко Николић први пут је постављен за в.д. помоћника директора Управе за сарадњу с црквама и верским заједницама Министарства правде, на месту руководица Сектора за односе с црквама и верским заједницама. На исту позицију Влада га је поставила почетком фебруара 2022. године, на раздобље од пет година. Николић је члан бројних државних интер–ресорних комисија и радних група, чији се рад дотиче верских питања у земљи, региону и међународним односима. У циљу даљег усавршавања др Николић је успешно похађао обуку на даљину „Етика и интегритет“, коју је организовала Агенција за спречавање корупције. 2022. године је од Организације за европску безбедност и сарадњу, мисија у Србији, стекао „Сертификат о завршеној обуци у циљу припреме чланова мултиресорних локалних тимова задужених за питања реинтеграције, ресоцијализације и рехабилитације страних терористичких бораца и њихових породица у случају њиховог повратка у Републику Србију“. Такође, од Европске организације за финансијско управљање, контролу и стратешко планирање је 2019. године добио Сертификат којим се потврђује да је др Николић успешно положио испит и стекао звање „руководилац за финансијско управљање и контролу“.

Др Марко Николић говори енглески и италијански, а служи се француским и руским језиком.

II СПИСАК ОБЈАВЉЕНИХ РАДОВА ПРЕ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ НАУЧНОГ САРАДНИКА

- 1) Марко Николић, „Изборни системи у европским земљама“, *Европско законодавство*, год. I, број 1, Београд, 2002, стр. 97–99.
- 2) Марко Николић, „Визни режим из Шенгенског споразума и СРЈ“, *Европско законодавство*, год. I, број 2, Београд, 2002, стр. 102–105.
- 3) Магистарска теза “Foreign Affairs and Security within the EU”, Универзитет у Риму “La Sapienza”, Универзитет у Београду, Рим, 22. септембар 2003. (ментор проф. др Радослав Стојановић)
- 4) Марко Николић, „Положај грађана СЦГ у Западноевропским земљама“, *Европско законодавство*, год. III, број 8, Београд, 2004, стр. 28–32.
- 5) Marko Nikolić, “Serbialaiset ja montenegrolaiset maahanmuuttajat Euroopassa”, *Idantutkimus*, 3/2004, Aleksanteri Institut, Helsinki, Finland, ISSN 1237-6051, pp.18-23.

- 6) Марко Николић, „Настанак и развој Уговора о реадмисији унутар Европске заједнице”, *Европско законодавство*, год. IV, број 9–10/04, Београд, 2005, стр. 31–35.
- 7) Марко Николић, „Положај стране радне снаге у Италији“, *Тенденције у развоју радног и социјалног права*, број 1-6/2005, vol. IX, YU ISSN 1450-5800, UDC 394,2 + 364, стр. 384-392.
- 8) Марко Николић, „Даљи развој уговора о реадмисији“, *Европско законодавство*, год. IV, број 14, Београд, 2005, стр. 13–18.
- 9) Marko Nikolić, “Immigration of Serbia and Montenegro Citizens in the European Countries”, *Studia Universitatis Babeş–Bolyai, Studia Europaea*, Faculty of European Studies, L, No.2-3/2005, Internet, www.euro.ubbcluj.ro/studia, pp.79-90.
M23
- 10) Марко Николић, „Актуелни односи Римокатоличке и Српске православне цркве“, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, Матица Српска, Нови Сад, Vol. VIII, број 133, 2010, ISSN 0352–5732, UDK 3(05), стр. 19–38.
M24
- 11) Драган Ђукановић и Марко Николић, „Скица могућих заштитних зона око манастира на Косову и Метохији у складу са препорукама Каи Еидеа”, у: Александар Фатић (ур.), *Питање Космета*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2006, ISBN 86-7067-094-1, COBISS.SR-ID 132865292, UDK:327.7/.8(497).11”2006, стр. 97–124.
M44
- 12) Марко Николић, „Ставови СПЦ везани за кризу у бившој Југославији и њен однос према европским интеграцијама“, у: Јелена Јабланов Максимовић, Андријана Крстић (ур.), *Црква у плуралистичком друштву*, Конрад Аденауер, Хришћански културни центар, Београд, 2009, ISBN 978–86–85273–18–6, стр. 89–117.
M44
- 13) Марко Николић, „Екуменизам, Екуменски покрет и Српска православна црква“, *Религија и толеранција*, Центар за емпиријска истраживања религије (ЦЕИР) Филозофског факултета у Новом Саду, Vol. VI, број 10, 2008, ISSN 1451-8759, стр. 93–121.
M52
- 14) Марко Николић, “Актуелни односи Православне и Римокатоличке цркве”, *Међународна политика*, год. LX, број 1136, Београд, 2009, стр. 133–152.
M52
- 15) Марко Николић, „Екуменизам, Екуменски покрет и Светски савет цркава“, *Религија и толеранција*, Центар за емпиријска истраживања религије (ЦЕИР) Филозофског факултета у Новом Саду, Vol. VIII, број 14, 2010, ISSN 1451-8759, стр. 311–337.
M52
- 16) Одбрањена докторска дисертација „Екуменизам и односи Римокатоличке и Српске православне цркве након Другог ватиканског концила” (475 стр.), Филозофски факултет Универзитета у Београду, Београд, 15. новембар 2010, Комисија: проф. др Милан Вукомановић (ментор), проф. др Дарко Танасковић, проф. др Љубодраг Димић.
M70
- 17) Марко Николић, *Екуменски односи Српске православне и Римокатоличке цркве од 1962–2000. године*, „Службени гласник“, Библиотека Друштво и наука, Филозофско–теолошка едиција, Радован Биговић (ур.), Београд, 2011

(април), друго издање 2012, ISBN 978-86-519-0795-4, COBISS.SR-ID: 182576652, стр. 656.

M42

III СПИСАК ОБЈАВЉЕНИХ РАДОВА НАКОН ИЗБОРА У ЗВАЊЕ НАУЧНИ САРАДНИК

Категорија М10

- 1) Nikolic, Marko; Davidovic, Vladimir; Tanaskovic, Darko & Radojevic, Mileta. *Religion and Law in Serbia*, in: International Encyclopaedia of Laws: Religion, edited by Wouter Druwé. Alphen aan den Rijn, NL: Kluwer Law International. The Netherlands, 2022.

M11 – 14

- 2) Marko Nikolić, “The Role of Religion in Serbian Society and Politics”, in: *Religion in the Post-Yugoslav Context*, Branislav Radeljić, Martina Topić (eds.), Lexington Books, Lanham, Boulder, New York, London, 2015, ISBN: 978-1-4985-2247-2, pp. 155–171.

M14 – 5

- 3) Ana Jović-Lazić, Marko Nikolić, “The Eastern Partnership as Regional Framework for EU Cooperation with Ukraine, Moldova, Belarus, Georgia, Armenia and Azerbaijan”, *On Borders: Comparative Analysis from Southeastern Europe and East Asia*, Ryoji Momose (ed.), Research Institute for World Languages, Osaka University, Japan, LiCCOSEC, Vol. 17, March 2011, pp. 45–55.

M14 – 5

Категорија М20

- 1) Марко Николић, Душко Димитријевић, “‘Macedonian Orthodox Church’ in Former Yugoslav State”, *Политикологија религије*, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Мирољуб Јевтић (ур.), No. 1/2013, стр. 193-215, ISSN 1820-6581, UDK 323(497.1):27-72, 323(497.1):271.2(497.7)

M 24 – 4

Категорија М30

- 1) Marko Nikolić, Ana Jović-Lazić, “Relations of Roman Catholic (RCC) and Serbian Orthodox Church (SOC) after the Second Vatican Council”, *Studia Europaea*, Internet, <http://www.euro.ubbcluj.ro/studia/issues.htm>, ISSN 1224-8746, LVII, Vol.1, March 2012, pp.101–128.

M31 – 3,5

- 2) Николић, М., „Кључни чиниоци односа Српске Православне Цркве (СПЦ) и Римокатоличке Цркве (РКЦ) од 1962. до 2000. године”, *Осам векова аутокефалије Српске Православне Цркве (1219–2019): историјско, богословско и културно наслеђе*, Свети Архијерејски Синод СПЦ, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2020, ISBN 978-86-7405-227-3 (ПБФ), COBISS.SR-ID 16306697, стр. 419-445.

M31 – 3,5

- 3) Николић, М., Гајић, Ј., „Проблематика и контекст актуелне међурелигијске сарадње и верског туризма у Србији ”, Универзитет Сингидунум, Београд, 2017, doi:10.15308/Sitcon-2017-34-38, Internet, <https://singipedia.singidunum.ac.rs/izdanje/42799-problematika-i-kontekst-aktuelne-medjureligijske-saradnje-i-verskog-turizma-u-srbiji>, 1/11/2017, стр. 34-38.

M32 – 1,5

Категорија М40

- 1) Марко Николић, „Позиција и улога СПЦ у конфликтној и постконфликтној Босни и Херцеговини“, у: *Република Србија и Република Српска—стари и нови политички изазови*, Институт за међународну политику и привреду, Факултет политичких наука у Бањалуци, Представништво републике Српске у Србији, Београд, 2014, ISBN 978-86-7067-203-1, COBISS.SR-ID 207229964, UDK 327(497.6)(082), стр. 233-248.

M44 – 3

- 2) Марко Николић, „Патријарх српски Варнава у хришћанском и иноверном свету“, у: *И живот за православље*, Вељко Ђурић-Мишина (ур.), Књижевна задруга Српског народног вијећа, Српски културни центар „Патријарх Варнава“, Храм Светог Саве, Београд, Пљевља, Подгорица, 2012, ISBN 978-86-915815-0-3, COBISS.SR-ID 192020748, стр. 109-120.

M44 – 3

- 3) Мина Зиројевић, Марко Николић, „Тероризам и религија“, у: *Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму*, Саша Мијалковић (ур.), Криминалистичко-полицијска академија, Београд, књига II, 2011, стр. 219–229. ISBN 978-86-7020-202-3, UDK 343.9.02(082), COBISS.SR-ID 188360204.

M45 – 1,5

Категорија М50

- 1) Marko Nikolić, “Central–Eastern European Countries’ (CEEC) and Serbia’s Perspective and Position towards Chinese ‘One belt, One Road Initiative’—A Geopolitical Overview”, *The Review of International Affairs*, Marko Nikolić (Ed.), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, ISSN 0486-6096, UDK 327, UDK: 339.9(510:4-672EU), Vol. LXVII, No. 1161, January–March 2016, COBISS.SR-ID 3154178, pp. 45–65.

M51 – 3

- 2) Марко Николић, „Савремени односи државе и цркве у Европској унији“, *Европско законодавство*, Бр. 51, Год. XIII, 2015, UDK 34, ISSN 1451-3188, стр. 295-307.

M51 – 3

- 3) Драгољуб Тодић, Марко Николић, „Статус националних и других мањина и процес европских интеграција Србије“, *Европско законодавство*, Бр. 49-50, Год. XIII, 2014, UDK 34, ISSN 1451-3188, стр. 445-465.

M51 – 3

- 4) Marko Nikolić, Dragana Petrović-Radenović, “Strategic Potentials of Contemporary Religion in Serbia in the context of European integration”, *Review*

of International Affairs, Dragoljub Todić (ed.), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXIV, No. 1152, October-December 2013, ISSN 0486-6096, UDC 327.39:299.5, pp. 71-85.

M51 – 3

- 5) Марко Николић, Петар Петковић, „Институционалне форме савременог екуменског дијалога“, *Међународни проблеми*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, Брана Марковић (ур.), Vol. LXIII, No. 2/2011, стр. 276–296. ISSN 0025-8555, COBISS.SR-ID 6012674, UDK 327, UDK: 330.837.

M51 – 3

- 6) Петар Петковић, Марко Николић, „Принцип супсидијарности у проучавању европских интеграција“, *Европско законодавство*, Душко Димитријевић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, бр. 37–38, Година X, 2011, ISSN 1451-3188, UDK часописа 34, UDK 339.923:061.1, COBISS.SR-ID 183321351.

M52 – 1,5

- 7) Марко Николић, Мина Зиројевић, „Културна и информативна дипломатија: поглед из српске перспективе“, *Међународна политика*, Драган Ђукановић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, год. LXII, бр. 1144, октобар–децембар 2011, ISSN 0543-3657, UDK 327, UDK 341.7:008, COBISS.SR-ID 3092482, стр. 36–49.

M52 – 1,5

- 8) Марко Николић, Јелица Горданић, „Актуелни напори међународне заједнице у решавању авганистанске кризе и могуће импликације на односе у региону“, *Међународна политика*, Драган Ђукановић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, год. LXV, Вр. 1153-1154, јануар-јун 2014, ISBN 0543-3657, COBISS.SR-ID 3092482, UDK 327.7/8(581), стр. 70-89.

M52 – 1,5

Категорија М60

- 1) Ana Jović-Lazić, Marko Nikolić, “The Position of Kaliningrad Region of the Russian Federation after the Enlargement of the European Union”, in: *The Meaning Borders and Border Issues in the Age of Globalization: Europe and Asia*, Duško Dimitrijević, Dragana Mitrović, Ivona Lađevac (eds), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2012, ISBN 978-86-7067-166-9, pp. 39-52.

M61 – 1,5

- 2) Ана Јовић-Лазич, Марко Николић, „Сарадња Републике Србије са Организацијом за образовање, науку и културу (UNESCO)“, у: *Србија и међународне организације*, Драган Ђукановић, Ивона Лађевац (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2011, стр. 296–318. ISBN 978-86-7067-158-4, UDK 341.1+341.217(497.11)(082).

M61 – 1,5

- 3) Марко Николић, Драгана Петровић-Рађеновић, „Актуелна међурелигијска сарадња на Балкану“, у: *Србија у Југоисточној Европи*, Драган Ђукановић, Владимир Трапара (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 8-9. октобар 2012., изашло 2013, стр. 552–568, ISBN 978-86-7067-183-6, COBISS.SR-ID: 199003660.

M61 – 1,5

- 4) Ana Jović-Lazić, Marko Nikolić, „The Importance of Energy Security in the relations of the European Union and Russia“, in: *Energy security of Europe: The Position of Serbia*, Miroslav Antevski, Dobrica Vesić (eds.), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 10-11 May 2013, ISBN 978-86-7067-176-8, COBISS.SR-ID 197239308, pp. 64-83.

M61 – 1,5

- 5) Марко Николић, Драгана Петровић-Рађеновић, „Интегративне смернице и поуке Јелисејског уговора (1963) за земље Западног Балкана“ у: *Европска унија и Западни Балкан — изазови и перспективе*, Драган Ђукановић, Владимир Трапара (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2014, ISBN 978-86-7067-195-9, стр. 344-356.

M61 – 1,5

Уређивање часописа и зборника радова

- 1) Уређивање часописа *Review of International Affairs* (RIA, Заменик главног и одговорног уредника 2013, Институт за међународну политику и привреду, Београд, <http://www.diplomacy.bg.ac.rs/ria.htm>, No. 1150, 1151 i 1152, ISSN: 0486-6096, COBISS.SR-ID 3154178.

M55 – 1

- 2) Уређивање часописа *Review of International Affairs* (RIA, Главни и одговорни уредник 2014, Институт за међународну политику и привреду, Београд, <http://www.diplomacy.bg.ac.rs/ria.htm>, No. 1153-1154 i 1155-1156, ISSN: 0486-6096, COBISS.SR-ID 3154178.

M55 – 1

- 3) Уређивање часописа *Review of International Affairs* (RIA, Главни и одговорни уредник 2015, Институт за међународну политику и привреду, Београд, <http://www.diplomacy.bg.ac.rs/ria.htm>, No. 1157-60, ISSN: 0486-6096, COBISS.SR-ID 3154178.

M55 - 1

- 4) Уређивање часописа *Review of International Affairs* (RIA, Главни и одговорни уредник 2016, Институт за међународну политику и привреду, Београд, <http://www.diplomacy.bg.ac.rs/ria.htm>, No. 1161, ISSN: 0486-6096, COBISS.SR-ID 3154178, str 1-218.

M55 - 1

- 5) Уређивање Зборника радова са конференције *Стратешки правци развоја и утврђивање положаја Републике Србије у међународним односима*, Марко Николић, Драгољуб Тодић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 22-23. април 2013, изашло 2014.

M48 – 2

- 6) Владимир Давидовић, Милета Радојевић, Марко Николић (прир.), *Пренос моштију Светог Луке у Смедерево*, Епархија пожаревачко-браничевска Српске православне цркве (СПЦ), Пожаревац, 2018, ISBN 978-86-87329-67-6, COBISS.SR-ID 267679756, стр. 767.

M48 – 2

РЕФЕРЕНЦЕ	МИНИМУМ	УКУПНО
укупно	50	76,6
M10+M20+M31+M32+M33+M41+M42+M43+M44+M45+M51+M52+M53+M54+M61	40	68,6
M11+M12+M13+M14+M21+M22+M23+M24+M31+M41+M42	30	32,6

Напомена: Будући да рад из категорије M11 има четири коаутора, број бодова је одређен по формули $K/(1+0,2(n-3))$.

IV АНАЛИЗА РАДОВА

1) Nikolic, Marko; Davidovic, Vladimir; Tanaskovic, Darko & Radojevic, Mileta. *Religion and Law in Serbia*, in: *International Encyclopaedia of Laws: Religion*, edited by Wouter Druwé. Alphen aan den Rijn, NL: Kluwer Law International. The Netherlands, 2022.

У овој монографији аутори на компетентан и савремен начин представљају улогу религије у српском друштву, правни статус цркава и верских заједница у Републици Србији као и повезаност цркава и верских заједница са другим друштвеним актерима. Након краћег историјског увода аутори се баве питањима верских слобода, религије и политике, међународних утицаја на верске заједнице. Посебну пажњу аутори посвећују начину на који се цркве и верске заједнице односе према правима појединца као и питањима финансирања верских заједница и односа религије и културе. Посебна вредност ове монографије лежи у чињеници да је она део реномиране едиције и да на садржајан и свеобухватан начин иностраној читалачкој публици представља однос религије и права у Републици Србији.

2) Marko Nikolić, “The Role of Religion in Serbian Society and Politics”, in: *Religion in the Post-Yugoslav Context*, Branislav Radeljić, Martina Topić (eds.), Lexington Books, Lanham, Boulder, New York, London, 2015, ISBN: 978-1-4985-2247-2, pp. 155–171.

У овом раду кандидат излаже природу, стање, степен и улогу савремене религиозности (углавном хришћанства али и ислама и јудаизма) у друштву и политици у Србији почетком 21. века, посматраних нарочито кроз призму православно-римокатоличких односа. У том контексту, посебно је указао на разлике и одступања у разумевању појмова религиозног (хришћанског), националног и „евро-интегративног“, дефинишући области и циљеве савремене међурелигијске сарадње у Србији. У закључку рада указао је на њене најважније препреке и проблеме, истичући да истинска религиозност (посебно хришћанство) може да има огроман вредносни, помирителски и интегративни потенцијал и капацитет у процесу интеграције Србије у токове савременог света.

3) Ana Jović-Lazić, Marko Nikolić, “The Eastern Partnership as Regional Framework for EU Cooperation with Ukraine, Moldova, Belarus, Georgia, Armenia and

Azerbaijan”, On Borders: *Comaparative Analysis from Southeastern Europe and East Asia*, Ryoji Momose (ed.), Research Institute for World Languages, Osaka University, Japan, LiCCOSEC, Vol. 17, March 2011, pp. 45–55.

У овом раду аутори наводе да је тзв. Источно партнерство створено као засебна источна димензија Суседске политике Европске уније (ЕУ). Ова нова политика званично је објављена на Самиту ЕУ и Украјине, Белорусије, Молдавије, Азербејдана, Грузије и Јерменије у Прагу почетком маја 2009. године. Партнерство је створено са циљем обезбеђивања финансијске и друге помоћи источним суседима, а у функцији имплементације свеобухватних политичких и економских реформи. ЕУ била је убеђена да ће иницијатива унапредити регионалну сарадњу и стабилност суседских земаља, и створити услове за њихову ближу сарадњу са Заједницом.

4) Марко Николић, Душко Димитријевић, “‘Macedonian Orthodox Church’ in Former Yugoslav State”, *Политикологија религије*, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Мирољуб Јевтић (ур.), No. 1/2013, стр. 193-215, ISSN 1820-6581, UDK 323(497.1):27-72, 323(497.1):271.2(497.7)

У овом раду написаном на основу изворне грађе државних и црквених архива, кандидат истиче да је социјалистичка Југославија од свог настанка била суочена са националним питањима која су захтевала брза решења. Када је реч о црквама и верским заједницама држава је настојала да контролише и тако искористи за своје циљеве. У пракси то је подразумевало грубо и отворено мешање политичког чиниоца у међурелигијске и међуцрквене односе. Конкретно, полазећи од националног, а у највећој мери занемарујући црквене критеријуме, југословенска држава сматрала је да Македонски народ по природи ствари, уз републику, треба да добије и „своју независну“ Цркву, што је свакако наилазило на оштар отпор Српске Православне Цркве. Зато је интензивно и у континуитету, током неколико деценија, држава подржавала и стајала иза тенденција осамостаљивања „Македонске православне цркве“ (МПЦ), водећи рачуна да због тога не доведе у питање свој статус и углед у међународним односима.

5) Marko Nikolić, Ana Jović-Lazić, “Relations of Roman Catholic (RCC) and Serbian Orthodox Church (SOC) after the Second Vatican Council”, *Studia Europaea, Internet*, <http://www.euro.ubbcluj.ro/studia/issues.htm>, ISSN 1224-8746, LVII, Vol.1, March 2012, pp.101–128.

У овом коауторском раду, кандидат разматра односе Римокатоличке Цркве и СПЦ у периоду после Другог ватиканског концила. Будући да је тај период формативан у историји РКЦ и веома битан за СПЦ, јер је најпре деловала на широком простору јединствене државе, СФРЈ, а затим у одељеним државама, бившим југословенским републикама, аутор сагледава проблематику свога рада у оквирима различитих претпоставки битисања двеју Цркава у различитим регионима те државе. Након успешне анализе стања и међусобних односа, аутор закључује да је кључни богословски проблем који стоји као препрека зближавању ова два еклисијална тела папски примат и римска визија јурисдикционих права папе, али да је не мања препрека и изузетно болно историјско наслеђе Другог светског рата. Христијанизација друштва, пак, остаје поље заједничког рада РКЦ и СПЦ.

6) Николић, М., „Кључни чиниоци односа Српске Православне Цркве (СПЦ) и Римокатоличке Цркве (РКЦ) од 1962. до 2000. године”, *Осам векова аутокефалије Српске Православне Цркве (1219–2019): историјско, богословско и културно наслеђе*, Свети Архијерејски Синод СПЦ, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2020, ISBN 978-86-7405-227-3 (ПБФ), COBISS.SR-ID 16306697, стр. 419-445.

Рад се бави указивањем на конкретне чиниоце односа између двеју Цркава. На основу јасно постављених теолошких начела дијалога између СПЦ и РКЦ, аутор се концентрише на државне и историјске претпоставке, изражене у релацији Ватикан-Југославија. Аутор успешно полази од првог чиниоца односа, заснивајући га на догматским и еклисиолошким основама. На овим базичним претпоставкама фокус рада је усмерен на историјски контекст двеју Цркава који ескалира у болном наслеђу из Другог светског рата, као и одговорности извесног дела свештенства РКЦ за злочине према СПЦ. Смер истраживања креће се ка трећем чиниоцу односа, југословенској атеистичкој држави, пружајући изворе и архивску грађу односа СПЦ и РКЦ за сваку државу унутар југословенске савезне државе. Конкретни закључци овог дела рада, аналитичког карактера, доводе аутора до нових резултата и претпоставки, до тога да управо Ватикан и папа Павле VI постају иницијатори позива на заједничку одговорност за християнизацију атеистичког друштва. Са друге стране, како аутор прецизно запажа, СПЦ је у континуитету, као својеврсни одговор на ову иницијативу, указивала на пресудни значај теолошких чинилаца и критеријума, уколико се желе остварити конструктивни и озбиљни резултати. У том контексту, аутор констатује и укратко анализира институционалне форме дијалога као конкретне оквире остварења дијалога РКЦ и СПЦ, те запажа постојање двеју институција - Мешовите комисија за теолошки дијалог Сабора СПЦ и Бискупске конференције Југославије (БКЈ) и Симпосиони теолошких факултета у Београду, Љубљани, Марибору и Загребу. Последњи стадијум овог рада обухвата процену односа током ратних сукоба деведесетих година XX века, где аутор прецизно напомиње да су се обе стране усагласиле око заједничког ангажовања у решавању конфликта, као и око християнизације наслеђеног и дубоко укореваног атеистичког друштва.

7) Николић, М., Гајић, Ј., „Проблематика и контекст актуелне међурелигијске сарадње и верског туризма у Србији“, Универзитет Сингидунум, Београд, 2017, doi:10.15308/Sitcon-2017-34-38, Internet, <https://singipedia.singidunum.ac.rs/izdanje/42799-problematika-i-kontekst-aktuelne-medjureligijske-saradnje-i-verskog-turizma-u-srbiji>, 1/11/2017, стр. 34-38.

У овом раду аутори сажето обрађују међурелигијску сарадњу на просторима југоисточне Европе као и повезаност међурелигијске сарадње са верским туризмом. Аутори истичу да међурелигијска сарадња и дијалог могу да, уз подршку држава, имају позитиван утицај на процесу измирења и интеграција у региону. Значајну улогу у међурелигијској сарадњи може да има и верски туризам као средство упознавања, комуникације и сарадње између припадника различитих цркава и верских заједница. Поред тога, захваљујући великом економском потенцијалу, верски туризам може да представља подршку стратешком развоју земаља региона.

8) Марко Николић, „Позиција и улога СПЦ у конфликтној и постконфликтној Босни и Херцеговини“, у: *Република Србија и Република Српска—стари и нови политички изазови*, Институт за међународну политику и привреду, Факултет политичких наука у Бањалуци, Представништво републике Српске у Србији, Београд, 2014, ISBN 978-86-7067-203-1, COBISS.SR-ID 207229964, UDK 327(497.6)(082), стр. 233-248.

Истраживање у овом раду усмерено је, најпре, на тежак положај СПЦ у новонасталим околностима после Другог светског рата, у атеистичкој Југославији. Аутор на више места указује да је СПЦ пружила пример за опхођење према држави свим осталим верским заједницама. На тим основама, у виду увертире, аутор констатује, на основу питања Македонске православне Цркве, да државни врх није имао довољно разумевања за виталне потребе СПЦ, мешајући јој се у више наврата. Имајући намеру да пружи прецизнију слику улоге СПЦ у Југославији, аутор сагледава период деведесетих година XX века у оквирима политичке кризе и ратних сукоба. Фокус анализе у раду је управо усмерен на постојеће међурелигијске и међухришћанске сарадње, коју аутор критички разматра у ратним дешавањима током поменутог периода. На пределима БиХ, сматра аутор, међурелигијска сарадње је била усмерена ка надилажењу сукоба и тензија. Како би пружио јаснију слику дешавања током овог периода, аутор даје велики број конкретних примера међусобне сарадње верских заједница. Ови примери наводе аутора да нагласи да су ове заједнице, нарочито у постдејтонској БиХ, тежиле ка друштвеној интеграцији и помирењу, што је представљало директно противљење перманентној инструментализацији религијског у политичке сврхе.

9) Марко Николић, „Патријарх српски Варнава у хришћанском и иноверном свету“, у: *И живот за православље*, Вељко Ђурић-Мишина (ур.), Књижевна задруга Српског народног вијећа, Српски културни центар „Патријарх Варнава“, Храм Светог Саве, Београд, Пљевља, Подгорица, 2012, ISBN 978-86-915815-0-3, COBISS.SR-ID 192020748, стр. 109-120.

У фокусу овог рада налази се личност патријарха Варнаве (Росића). Аутор, на основу извора и архивске грађе, даје кратак опис личност патријарха Варнаве од устоличења, све до његовог упокојења. Такође, личност патријарха је у овом раду сагледава и у друштвено-политичком смислу, у коме се, како аутор правилно запажа, пројављује као непоколебљиви заговорник потребе изградње братских односа међу народима Југославије. У том контексту, аутор пружа бројне информације везане за сусрет и одржавање контаката патријарха са Руском православном Црквом, Бугарском православном Црквом, Румунском православном Црквом, митрополитом солунским Генадијем, за посету Словенији и БиХ. У даљем тексту, аутор патријарха Варнаву сагледава и у екуменској визури, у оквиру унапређивања православно-протестантских односа. Индикативно је да су, како показује ауторов истраживачки рад, постојале и критике које су биле упућиване патријарху, што аутор детаљно описује, завршавајући истраживање коначном речи о екуменској и међурелигијској рецепцији његове делатности.

10) Мина Зиројевић, Марко Николић, „Тероризам и религија“, у: *Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму*, Саша

Мијалковић (ур.), Криминалистичко-полицијска академија, Београд, књига II, 2011, стр. 219–229. ISBN 978-86-7020-202-3, UDK 343.9.02(082), COBISS.SR-ID 188360204.

У овом раду аутори анализирају непосредну повезаност тероризма и религије у узрочно-последичном односу, кроз призму фундаментализма у исламу. Полазећи од историјских и тематских основâ ислама, аутори укратко анализирају поделу муслиманске заједнице око питања модернизације. Ова подела доводи их до геополитичких типова у оквиру ислама у коме препознају ‘евро-азијски’ и атлантистички тип. Различитост типова усмерава истраживање ка различитим правцима у исламу, религијским школама и обичајима. У том контексту, средиште истраживања тиче се исламског фундаментализма и цихада, чије правилно разумевање, сматрају аутори, утиче и на аутентично решење постављеног односа. На путу разумевања теме аутори постављају и кратак осврт на актуелни покрет вахабизма, проналазећи радикалне тенденције које нису изворно везане за овај доктринарни покрет унутар ислама. Радикалне тенденције, чију конкретну пројаву аутори виде у стварању зелене трансверзале, наводе ауторе да пружи аутентичну анализу борбе против тероризма, повезаног са религијом. У овом покушају почетни стадијум анализу јесу два постојећа начина борбе - ‘акција одмазде’ и ‘акција помирења’. Ипак, аутори проналазе и трећи начин, на основу декларације Уједињених нација. Индикативно је да се аутори не заустављају само на начину борбе, већ задиру и у саме мотиве оваквог чина, напомињући да су сиромашне земље, прожете изразито социјалном неправдом, плодно тло за развијање тероризма. Насупрот овоме, аутори на крају рада прелазу дијалог као средство комуникације, као једини аутентични *medius* интеркултуралног и интерконфесионалног сусрета.

11) Marko Nikolić, “Central–Eastern European Countries’ (CEEC) and Serbia’s Perspective and Position towards Chinese ‘One belt, One Road Initiative’—A Geopolitical Overview”, *The Review of International Affairs*, Marko Nikolić (Ed.), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, ISSN 0486-6096, UDK 327, UDK: 339.9(510:4-672EU), Vol. LXVII, No. 1161, January–March 2016, COBISS.SR-ID 3154178, pp. 45–65.

У овом раду аутор компетентно анализира кинеску државну иницијативу „један појас, један пут“ у контексту глобалних економских и политичких кретања, дајући на почетку текста преглед настанка ове идеје као и контекст у коме настаје. Кроз ову иницијативу Кина настоји да економски повеже три континента и тиме поспешити не само свој економски развој него и развој свих укључених актера. Посебно улогу у овом пројекту имају државе југоисточне Европе које су упркос скептицизму који постоји у појединим круговима односно европским државама. Полазећи од свог геополитичког контекста као и сопствене спољне политике Србија је активно укључена у ову кинеску иницијативу, а уколико Србија дуже остане изван Европске уније, потенцијални економске и политичке сарадње са Кином ће бити још већи.

12) Марко Николић, „Савремени односи државе и цркве у Европској унији“, *Европско законодавство*, Бр. 51, Год. XIII, 2015, UDK 34, ISSN 1451-3188, стр. 295–307.

У овом раду аутор се бави питањем савремених односа Цркве и државе у Европској унији. Аутор ово питање методолошки обрађује на интердисциплинарни и критички начин, постављајући овај однос у прецизне оквире европских интеграција. Базична поставка рада огледа се у недвосмисленом указивању на корене Европе и ЕУ који се огледају и у хришћанским вредностима. Како аутор наглашава, питање односа државе и Цркве у стручним круговима ЕУ постаје горуће и ургентно. Ипак, аутор правилно примећује да је основна стратегија начела ЕУ вредносна неутралност, која директно утиче на постављени однос. Логиком аутора, ЕУ Цркве и верске заједнице сматра афирмативним и активним партнерима и субјектима, који би били равноправно посматрани и третирани, те као такви били интегрисани у Заједницу. Конкретни пример овог односа, који подлеже ауторској анализи, јесте право. Устав ЕУ посматра ове заједнице као активне чиниоце у надградњи комунитарног друштвеног живота и права. У том контексту, у раду се помињу одређене могућности, овлашћења, прописи и принципи, који извиру из комунитарног европског права, у односу према верским заједницама. Анализирајући постојеће тенденције и околности, аутор указује на извесну проблематичност и недореченост овог односа, услед неправилног сагледавања саме суштине верских заједница, што може означавати даљу секуларизацију ЕУ од ових заједница. Ипак, аутор сматра да је вредносна, прецизније, идентитетска неутралност базични проблем, који произилази из сагледавања овог односа у искључиво економско-политичком смислу.

13) Драгољуб Тодић, Марко Николић, „Статус националних и других мањина и процес европских интеграција Србије“, *Европско законодавство*, Бр. 49-50, Год. XIII, 2014, UDK 34, ISSN 1451-3188, стр. 445-465.

У уводном делу овог рада истиче се да питање статуса националних и других мањина у процесу европских интеграција Републике Србије треба најпре посматрати у контексту критеријума за чланство у ЕУ и свакако у контексту статуса националних и других мањина у међународном праву и праву ЕУ. Сходно томе, аутори у другом поглављу анализирају критеријуме за чланство у ЕУ и статус мањина у европском законодавству, позивајући се притом на релевантне документе (између осталих на *Директиву о расној једнакости и Оквир за запошљавање као и на Оквирну директиву о борни против неких форми и изражавања расизма и ксенофобије инструментима кривичног права*). Потом се у раду аутори баве статусом националних и других мањина у Републици Србији и могућностима учешћа националних и других мањина у активностима које се односе на процес европских интеграција. У закључку аутори констатују да је Република Србија, од почетка процеса европских интеграција, учинила напредак у овом области и то између осталог и због чињенице да је питање положаја мањина део политичких критеријума за чланство у ЕУ.

14) Marko Nikolić, Dragana Petrović-Radenović, “Strategic Potentials of Contemporary Religion in Serbia in the context of European integration”, *Review of International Affairs*, Dragoljub Todić (ed.), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, Vol. LXIV, No. 1152, October-December 2013, ISSN 0486-6096, UDC 327.39:299.5, pp. 71-85.

У овом раду аутори, користећи се методолошким начелом интердисциплинарности, настоје да јасно дефинишу и укажу на статус и вредност модерне религиозности у Србији. Користећи се, најпре, социолошким и политичким поставкама, пружају адекватно тло за проматрање теме, интегришући је, такође, и у

теолошке оквира. Аутори настоје да ово питање поставе у конкретне и актуелне оквира европских интеграција. Кроз детаљну анализу концепта религијске транзиције и транзиције религиозности, аутори упућују на извесне тектонске промене које се дешавају у социолошко-политичкој историји Србије почетком овог миленијума. У овим оквирима аутори сматрају да је централно место које спаја интеграције, транзицију и религиозност јесте међурелигијска сарадња. Ипак, фокус истраживања, поред осталих чланица југословенске савезне државе, јесте на стању у Србији, кроз анкетарне резултате, указујући на бројне проблеме које имплицира ревитализација религијског у српском друштву. Основна поставка, у овом контексту, коју наглашавају аутори огледа се у томе да ревитализација религијског у односу на идеолошко у пост-југословенском периоду може у суштини означавати релативизацију религијског и водити ка све већој секуларизацији. Ипак, поред овог, што аутори недвосмислено показују, међурелигијска сарадња која произилази из поменутих реалности, може имати и има стратешки потенцијал, како у решавању проблема унутар Србије, тако и у односу на европске интеграције.

15) Марко Николић, Петар Петковић, „Институционалне форме савременог екуменског дијалога“, *Међународни проблеми*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, Брана Марковић (ур.), Vol. LXIII, No. 2/2011, стр. 276–296. ISSN 0025-8555, COBISS.SR-ID 6012674, UDK 327, UDK: 330.837.

У овом раду аутори се концентришу на покушај одређења самог појма екуменизма, као и најважнијих институционалних пројавâ које произилазе из екуменског покрета. Постављајући јасне границе одређења овог појма, аутори дају генезијску и историјску употребу појма екуменизма, дефинишу га као прокламовани циљ, доктрину и васељенски покрет Цркве за дијалог и сарадњу. Након овога, аутори прелазе на анализу самог екуменског покрета, указујући на постојање великог броја удружења међуконфесионалног карактера, како у неинституционалној, тако и у институционалној форми. Ипак, тежиште истраживачког рада усмерено је ка три главне институције екуменског покрета: Светски савет цркава (ССЦ), Конференција европских цркава (КЕЦ) и Парламент светских религија. У оквиру анализе ССЦ аутори започињу од оснивачких скупштинаâ, тенденција у развоју ССЦ, као и од принципа функционисања и организационе структуре унутар ССЦ. У даљем тексту, следећи постављени методологију, аутори детаљно анализирају КЕЦ од самог оснивања, преко области деловања, уређења, организације, до самих учесника. Поред екуменизма схваћеног у хришћанском кључу, реалност дијалога проширују и на међурелигијски ниво, коренито анализирајући Парламент светских религија. При помену последње институције, аутори доносе бројне занимљивости које постоје унутар ове организације, напомињући да је базична поставка на којој се инсистира унутар ње утемељење новог модела, међурелигијског односа који би тежио релативизму, синкретизму и унификацији.

16) Петар Петковић, Марко Николић, „Принцип супсидијарности у проучавању европских интеграција“, *Европско законодавство*, Душко Димитријевић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, бр. 37–38, Година X, 2011, ISSN 1451-3188, UDK часописа 34, UDK 339.923:061.1, COBISS.SR-ID 183321351.

Истраживачка делатност у оквиру овог чланка усмерена је на развојни пут принципа супсидијарности у политичком и појмовном смислу. Базична претпоставка разумевања овог развојног пута, следећи ауторску логику, јесте појмовно одређење,

историјски развој, као и употреба појма супсидијарности. У том смислу, аутори пружају детаљни осврт на вишезначност овог појма, његову друштвено-филозофску употребу током античког и средњевековног периода. Детаљније се овај појам разматра у релацији са модерним појмом индивидуе. Ипак, тежиште истраживања јесте употреба овог појма у папским енцикликама (*Quadragesimo Anno* и *Rerum Novarum*), при чему је овај појам доведен у везу са достојанством људског бића. Такође, средиште рада усмерено је и ка проматрању овог појма у документима европске заједнице и ЕУ. У овим оквирима аутори пружају преглед различитог тумачења и разумевања принципа супсидијарности у форми Извештаја, Нацрта Уговора о ЕУ, напомињући да је посебан допринос развоју овог принципа дао Жак Делор. У даљем тексту аутори се концентришу на институционално јачање овог принципа који перманентно добија истакнуто место у троуглу Европски Савет - Комисија - Парламент. Зато, аутори помињу многе декларације, уговоре и протоколе који су, већ почетком овог миленијума, битно утицале на прецизирање принципа супсидијарности.

17) Марко Николић, Мина Зиројевић, „Културна и информативна дипломатија: поглед из српске перспективе“, *Међународна политика*, Драган Ђукановић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, год. LXII, бр. 1144, октобар–децембар 2011, ISSN 0543-3657, UDK 327, UDK 341.7:008, COBISS.SR-ID 3092482, стр. 36–49.

У овом раду аутори истичу да културна и информативна дипломатија представљају важан и утицајан аспект савремене јавне дипломатије, а то, између осталог, показује и дипломатска пракса најразвијенијих земаља. Српска културна дипломатија у поновном настајању поседује потенцијално значајне капацитете и квалитативна упоришта које треба преобликовати и усмерити у циљу остварења националних интереса у региону, Европи, и шире, међународној заједници. У том контексту, и информационој дипломатији припада посебно место, уз услов да се и она додатно и квалитативно операционализује. У закључку аутори истичу да дипломатија Републике Србије мора бити функционалнија и оперативнија и да је уз помоћ интернет ресурса могуће смањити трошкове путовања дипломата и поправити имиџ земље.

18) Марко Николић, Јелица Горданић, „Актуелни напори међународне заједнице у решавању авганистанске кризе и могуће импликације на односе у региону“, *Међународна политика*, Драган Ђукановић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, год. LXV, Br. 1153-1154, јануар-јун 2014, ISBN 0543-3657, COBISS.SR-ID 3092482, UDK 327.7/8(581), стр. 70-89.

У овом раду аутори настоје да истраже обим и степен ангажовања међународне заједнице у изградњи савременог авганистанског друштва и државе, у складу са циљевима најзначајнијих субјеката међународних односа. Највећа пажња посвећена је активностима Уједињених нација (УН) и НАТО-а, али, у ширем контексту и Кине, Русије и Европске уније (ЕУ). У том смислу, централне тачке анализе представљају полазни циљеви везани за изградњу и успостављање стабилног система политичких институција и делотворног спровођења јавних политика, као и војних, полицијских и других институционалних капацитета са безбедносним надлежностима, а у функцији стварања претпоставки за евентуални постепени привредни развој Авганистана и нормалан живот становништва. Аутори су закључили да међународна војна и цивилна

мисија нису успеле да у потпуности остваре политичке циљеве, док су безбедносни остварени само у мањој мери, што је посебно очигледно имајући у виду савремени развој ситуације у овој земљи, односно повлачење међународних снага и препуштање власти талибанима.

19) Ana Jović-Lazić, Marko Nikolić, “The Position of Kaliningrad Region of the Russian Federation after the Enlargement of the European Union”, in: *The Meaning Borders and Border Issues in the Age of Globalization: Europe and Asia*, Duško Dimitrijević, Dragana Mitrović, Ivona Ladevac (eds), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2012, ISBN 978-86-7067-166-9, pp. 39-52.

У овом раду аутори наводе да је након проширења Европске уније (ЕУ) 2004. године, Калининградски регион Руске федерације остао окружен државама чланицама ЕУ. Како би умањили опасност од стварања нових граница и подела, ЕУ и Русија су се ангажовале на уклањању препрека за слободно кретање људи и добара између Калининграда и Русије, зарад обезбеђивања прекограничне сарадње овог региона и чланица ЕУ. Због специфичне географске позиције, Калининград је постао подручје заједничке одговорности Европске уније и Русије, и његов статус директно ће зависити од њихових међусобних односа, односно Калининградски регион је требао бити специфична врста пилот пројекта, који је требао да покаже у којој мери и на који начин је могуће изградити и даље развити односе између Русије и Европске уније.

20) Ана Јовић-Лазич, Марко Николић, „Сарадња Републике Србије са Организацијом за образовање, науку и културу (UNESCO)“, у: *Србија и међународне организације*, Драган Ђукановић, Ивона Лађевац (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2011, стр. 296–318. ISBN 978-86-7067-158-4, UDK 341.1+341.217(497.11)(082).

У овом раду аутори истичу чињеницу да је одсуство Србије из чланства у УНЕСКО-у и његовим програмима током деведесетих година 20. века произвело бројне негативне последице по државу. Поновним уласком у организацију новембра 2000. године, Србија је добила прилику да користи бројне предности које нуди међународна сарадња у оквиру ове организације. У том смислу она је предузела одрешене конкретне кораке, при чему је остало неопходно довршити процес интеграције свих основних програма и обезбедити услове за њихову пуну примену, а са циљем успешног развоја земље и њеног укључивања у међународне трендове везане за образовање, науку, културу и комуникације. У вези са тиме СРЈ је, између осталог, дала изјаву да прихвата међународне обавезе из 1992. године, а потом је (2002) регулисала свој уговорни статус и у односу на Други протокол Хашке конвенције о заштити културних добара у случају оружаног сукоба. Посебна пажња посвећена је развоју сарадње у области заштите културног наслеђа, имајући у виду да се земља управо у њој суочила са најозбиљнијим последицама. У закључку аутори посебно истичу важност одговарајуће обнове културне баштине на Косову и Метохији.

21) Марко Николић, Драгана Петровић-Рађеновић, „Актуелна међурелигијска сарадња на Балкану“, у: *Србија у Југоисточној Европи*, Драган Ђукановић, Владимир Трапара (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 8-9. октобар 2012., изашло 2013, стр. 552–568, ISBN 978-86-7067-183-6, COBISS.SR-ID: 199003660.

Премда Западни Балкан представља подручје „монотеистичке фрагментације заједничког неба“ аутори констатују да монотеистичке религије присутне у Југоисточној Европи имају пре свега миротворачку и помирителску природу и карактер. Поред те чињенице аутори истичу и да су ове религије често бивале погрешно схваћене али и злоупотребљене, нарочито током кризе и рата деведесетих година 20. века. Међурелигијска сарадња и дијалог, присутни али не и интензивни у овом региону, уколико би били схваћени на прави начин од стране држава и носилаца политичких одлука, имали би веома позитиван утицај на процес његове евроинтеграције. Међутим, поред позитивног утицаја на евроинтеграције, значај међурелигијске сарадње пре свега почива у изградњи и афирмацији мирних и хармоничних односа између људи и држава у региону.

22) Ana Jović-Lazić, Marko Nikolić, „The Importance of Energy Security in the relations of the European Union and Russia“, in: *Energy security of Europe: The Position of Serbia*, Miroslav Antevski, Dobrica Vesić (eds.), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 10-11 May 2013, ISBN 978-86-7067-176-8, COBISS.SR-ID 197239308, pp. 64-83.

У овом раду аутори полазе од тезе да су растуће потребе ЕУ за енергентима и енергетски потенцијали Русије условили пораст значаја питања енергетске безбедности у њиховим међусобним односима. У том контексту, ЕУ је покушала да обезбеди регуларно снабдевање енергентима, а Русија обезбеди велико и стабилно тржиште за њихов извоз. Упркос међузависности, две стране другачије разумевају питање енергетске безбедности. ЕУ тражи од Русије да отвори свој енергетски сектор за Европске инвестиције, док Русија очекује од ЕУ да омогући руским компанијама ангажовање на својој територији. Упркос свему, перспективе за сарадњу две стране у области енергетике су очигледне и базиране на међусобној користи обеју страна. Међутим, будући да се ова сарадња не може одвојити од политичких аспеката, као и да зависност појединих држава ЕУ од руских енергената није једнака, остаје отвореним питање даљег развоја ове сарадње. Аутори ипак истичу да се очекује да ће Европа у наредних двадесет година у великој мери увозити руске енергенте.

23) Марко Николић, Драгана Петровић-Рађеновић, „Интегративне смернице и поуке Јелисејског уговора (1963) за земље Западног Балкана“ у: *Европска унија и Западни Балкан — изазови и перспективе*, Драган Ђукановић, Владимир Трапара (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2014, ISBN 978-86-7067-195-9, стр. 344-356.

У овом раду аутори анализирају смернице Јелисејског уговора, потписаног између Француске и Немачке 22. јануара 1963. године, из перспективе Југоистока Европе и Србије. Нагласили су да је уговор афирмисао принципе помирења, стратешког партнерства и интеграције у односима Француске и Немачке, али и да је у великој мери био условљен интересима Англосаксонских партнера (САД и Велике Британије) и НАТО-а. Упркос томе, овај уговор и данас представља основу стратешког развоја француско-немачких односа. Са друге стране, очигледно је да, и у случају Југоистока Европе и Србије, постоји очигледна међузависност и корелација између економске и одбрамбене интеграције. Када је реч о Србији, аутори посебно истичу да Србија мора прецизно да одреди и дефинише појам свог националног интереса и циљева.

V КВАЛИТАТИВНИ КРИТЕРИЈУМИ

V. 1 Пет најзначајнијих научних остварења кандидата

1) Марко Николић, *Екуменски односи Српске православне и Римокатоличке цркве од 1962–2000. године*, „Службени гласник“, Библиотека Друштво и наука, Философско–теолошка едиција, Радован Биговић (ур.), Београд, 2011 (април), друго издање 2012, ISBN 978-86-519-0795-4, COBISS.SR-ID: 182576652, стр. 656.

2) Nikolic, Marko; Davidovic, Vladimir; Tanaskovic, Darko & Radojevic, Mileta. *Religion and Law in Serbia*, in: *International Encyclopaedia of Laws: Religion*, edited by Wouter Druwé. Alphen aan den Rijn, NL: Kluwer Law International. The Netherlands, 2022.

3) Marko Nikolić, “The Role of Religion in Serbian Society and Politics”, in: *Religion in the Post-Yugoslav Context*, Branislav Radeljić, Martina Topić (eds.), Lexington Books, Lanham, Boulder, New York, London, 2015, ISBN: 978-1-4985-2247-2, pp. 155–171.

4) Марко Николић, Душко Димитријевић, “‘Macedonian Orthodox Church’ in Former Yugoslav State”, *Политикологија религије*, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Мирољуб Јевтић (ур.), No. 1/2013, стр. 193-215, ISSN 1820-6581, UDK 323(497.1):27-72, 323(497.1):271.2(497.7)

5) Николић, М., „Кључни чиниоци односа Српске Православне Цркве (СПЦ) и Римокатоличке Цркве (РКЦ) од 1962. до 2000. године”, *Осам векова аутокефалије Српске Православне Цркве (1219–2019): историјско, богословско и културно наслеђе*, Свети Архијерејски Синод СПЦ, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2020, ISBN 978-86-7405-227-3 (ПБФ), COBISS.SR-ID 16306697, стр. 419-445.

V. 2 Показатељи успеха у научном раду

Кандидат др Марко Николић је 2013. године био заменик главног и одговорног уредника часописа *Review of International Affairs* чили је издавач Институт за међународну политику и привреду, Београд. Од јула 2014 године до 2016. године др Николић је био главни и одговорни уредник овог часописа, који излази на енглеском језику. За време свог ангажмана на Институту за међународну политику и привреду кандидат је био члан редакција и осталих научних часописа Института, за које је до сада урадио преко двадесет рецензија.

Поред тога, др Николић је био један од уредника два зборника радова:

а) Зборника радова са конференције *Стратешки правци развоја и утврђивање положаја Републике Србије у међународним односима*, Марко Николић, Драгољуб Тодић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 22-23. април 2013, изашло 2014.

б) Владимир Давидовић, Милета Радојевић, Марко Николић (ур.), *Пренос моштију Светог Луке у Смедерево*, Епархија пожаревачко–браничевска Српске православне цркве (СПЦ), Пожаревац, 2018, ISBN 978-86-87329-67-6, COBISS.SR-ID 267679756, стр. 767.

V. 3 Ангажованост у развоју услова за научни рад, образовању и формирању научних кадрова

У свом досадашњем научном раду кандидат др Марко Николић је показао запажене резултате, како на домаћем тако и на међународном нивоу. У својим радовима др Николић се бави низом питања која се тичу екуменског дијалога, међуцрквених и међурелигијских односа, политикологије религије као и међународне политике и привреде и тиме показује способност да на компетентан и научно утемељен начин истражује поменуте појаве и појмове. О томе сведоче и цитираност али и много шира рецепција (која свакако превазилази број цитата) на коју наилазе његова дела у научним круговима.

Прва монографија др Марка Николића „Екуменски односи Српске православне и Римокатоличке цркве од 1962-2000“ („Службени гласник“, 2011, друго издање 2012. године, стр. 656.), представља прво, и до данас најсвеобухватније и најсадржајније, научно дело из назначене области у Републици Србији. Монографија је у највећој мери писана на основу изворне архивске грађе Архива Синода СПЦ, Архива Југославије, Архива Србије и Архива Нунцијатуре у Београду. У њој су свеобухватно и интердисциплинарно (социолошко-политиколошки, а полазећи наравно од теолошких претпоставки) анализирани појмови екуменизма односно екуменског покрета, међурелигијског дијалога, Светског савета цркава (ССЦ). Поред тога, у овој монографији расветљени су позиција, улоге и интереси Ватикана, југословенске државе и Српске православне цркве (СПЦ) у троуглу међусобних односа у другој половини 20. века. Она има и уџбенички карактер и користи се као референтна литература у појединим високообразовним институцијама из области социологије, политикологије и теологије (између осталих као релеватна литература за предмет „Екуменско богословље“ на Православном богословском факултету Универзитета у Београду). Оригиналност и релеватност овог научног дела није призната само од стране домаћих него и међународних научника и стога је планирано превођење ове књиге на енглески језик.

У контексту научног доприноса на међународном нивоу треба истаћи и недавно публиковану монографију „Religion and Law in Serbia“, која је изашла у чувеној едицији „International Encyclopaedia of Laws: Religion“. У овој монографији аутори на компетентан и савремен начин представљају улогу религије у српском друштву, правни статус цркава и верских заједница у Републици Србији као и повезаност цркава и верских заједница са другим друштвеним актерима. Према је још рано говорити о рецепцији овог дела, за очекивати је, посебно имајући у виду оригиналност и непостојање еквивалентних дела на светским језицима, да ће и ово дело наићи на широку рецепцију, а свакако већ јесте веома научно релевантно дело.

Такође, на овом месту треба поменути и рад „The Role of Religion in Serbian Society and Politics“, објављеном у Зборнику радова водећег међународног значаја „Religion in the Post-Yugoslav Context“, где аутор међународној научној јавности представља природу, стање, степен и улогу савремене религиозности (углавном хришћанства али и ислама и јудаизма) у друштву и политици у Србији почетком 21. века, посматраних нарочито кроз призму православно-римокатоличких односа. У том контексту др Николић се посебно бави појмовима религиозног (хришћанског), националног и „евро-интегративног“, дефинишући области и циљеве савремене међурелигијске сарадње у Србији.

Др Марко Николић у два наврата био је члан Комисије за оцену и одбрану завршног мастер и специјалистичког рада на Криминалистичко-полицијској академији

(КПА) у Београду — „Насилни преврат државне власти: случај Грофа Рагузинског“, кандидаткиње Маје Јовановић (КПА, Одлука Бр. 258/11-44, 8.12.2014.), и „Атентат као облик специјалних операција обавештајно-безбедносних служби: случај Нептуново Копље“, кандидата Александра Влатковића (КПА, Одлука Бр. 258/8-22-2014, 15.10.2014.). Био је и ментор двома колегиницама и једном колеги волонтеру који су свој стаж одрађивали у Институту за међународну политику и привреду у јуну и септембру 2015. године, у процесу израде њихових тематских есеја.

Кандидат др Марко Николић био је и „тутор“ полазницима курсева италијанског Института из Рима CIRPS-a (Centro Interuniversitario di Ricerca Per lo Sviluppo sostenibile) у Србији у 2005. години у оквиру њихове обуке преко *e-learning-a*.

Активност кандидата др Марка Николића, нарочито у раздобљу 2013-2015. година, одликује рад на промоција рада Института за међународну политику и привреду у домаћој, и посебно међународној научној јавности. Као главни и одговорни уредник часописа *Review of International Affairs* он је пре свега успоставио интензивну комуникацију и размену научних радова са колегама из сродних институција у земљи и иностранству (Алексантери институт из Хелсинкија, Институт за европске студије Кинеске академије друштвених наука, Факултет за друштвене науке из Љубљане, итд.).

С друге стране, као координатор његовог „Амбасадорског форума“, кандидат др Марко Николић је организовао бројна предавања страних амбасадора везана за најактуелније теме у међународним, европским и балканским односима.

Између осталог, резултати његове иницијативе, промоције рада Института за међународну политику и привреду, и предлога за успостављање сарадње јесу потписивање *Меморандума о сарадњи* са сродним институцијама у свету (Факултетом за друштвене науке у Љубљани, Алексантери институтом из Хелсинкија, Институтом за европске студије Кинеске академије друштвених наука, Емиратским центром за стратешке студије и истраживање из Уједињених Арапских Емирата, Националним институтом за спољне послове Министарства спољних послова и међународне трговине Републике Аргентине).

Др Николић је био учесник и модератор бројних међурелигијских скупова у земљи и иностранству у организацији фондације Конрад Аденауер (КАС) из Београда (2008-2015); организовао је и координирао конференције у ИМПП-у („Стратешки правци развоја и утврђивања положаја Републике Србије у међународним односима“, мај 2013.), предавања и округле столове („Односи између Кине и земаља Централне и Источне Европе“ 27. април 2015, „Globalized World: Advantage or Disadvantage“ 7. септембар 2015. године), као и размену истраживача (три посете делегација ИМПП-а Кини у 2011, 2013. и 2015. години).

V. 4 Организација научног рада

Кандидат др Марко Николић је у периоду од 2011–2019. године био ангажован на пројекту „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима—спољнополитички, међународни, економски, правни и безбедносни аспекти“ (евиденциони број: 179029), чији је носилац био Институт за међународну политику и привреду, а који је финансирало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

У складу са потписаним Меморандумом о сарадњи између Института за међународну политику и привреду и Факултета за друштвене науке у Љубљани у

октобру 2014. године, кандидат др Марко Николић је био особа задужена за надзор примене истог испред ИМПП-а.

Поред тога, др Николић је од 2017. године члан Комисије Владе Републике Србије за верску наставу, а од 2019. године члан Савета Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

V. 5 Квалитет научних резултата

У периоду који се подноси на оцену кандидат је остварио 29 научних резултата од који је 4 из категорије М10 и М20. Притом посебно треба истаћи резултат из категорије М11. Имајући у виду досадашњи научни допринос кандидат др Марка Николића очигледно је да он својим стручним радом показује висок научни квалитет и истраживачки потенцијал, као и велики капацитет за самостално истраживање и интердисциплинарно проучавање историјских, социолошких, политиколошких и религијских феномена.

На основу потврде издате од Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ др Марко Николић има два цитата у бази података Web of Science за период 2002-2022. године:

1) Nikolic Marko, 2011, MEDUNARODNI PROBLEM, V63, P276

Record 1 of 1

Title: The World Alliance for International Friendship through the Churches and Religious and Political Rapprochement between Bulgaria and Yugoslavia in the 1920's and 1930's

Author(s): Rohtmets, P (Rohtmets, Priit); Radic, R (Radic, Radmila)

Source: JOURNAL OF ECUMENICAL STUDIES Volume: 50 Issue: 4 Pages: 583-605

DOI: 10.1353/ecu.2015.0066 Published: FAL 2015

2) Nikolic M, 2013, POLIT RELIG J, V7, P193

Record 1 of 1

Title: Self-Ruled and Self-Consecrated Ecclesiastic Schism as a Nation-Building Instrument in the Orthodox Countries of South Eastern Europe

Author(s): Sljivic, D (Sljivic, Dragan); Zivkovic, N (Zivkovic, Nenad)

Source: GENEALOGY Volume: 4 Issue: 2 Article Number: 52 DOI:

10.3390/genealogy4020052 Published: JUN 2020

Поред тога, у библиометријској бази Google Scholar могу се пронаћи следећи цитати научних радова др Николића:

Рад: Марко Николић, Душко Димитријевић, “‘Macedonian Orthodox Church’ in Former Yugoslav State”, *Политикологија религије*, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Миролуб Јевтић (ур.), No. 1/2013, стр. 193-215, ISSN 1820-6581, UDK 323(497.1):27-72, 323(497.1):271.2(497.7)

Marko Veković, Democratization in Christian Orthodox Europe: Comparing Greece, Serbia and Russia, eBook Published: 25 September 2020; Pub. Location: London, Imprint: Routledge, DOI <https://doi.org/10.4324/9780367821685>

Марко Д. Вековић, Улога Православних црква у процесима демократизације у Грчкој, Србији и Русији, докторска дисертација, Београд 2017, <https://rfpn.fpn.bg.ac.rs/bitstream/id/593/816.pdf>

Nenad Živković, „The ‘Macedonian Orthodox Church’ and the rejection of the Niš Agreement in 2002“, in: *Orthodox Religion and Politics in Contemporary Eastern Europe. On Multiple Secularisms and Entanglements*, Tobias Koellner (ed.), eBook ISBN 9781351018944

А. Л. Паркачев, „Македонска Православна Црква: проблема националног самоопредељења и каноничког признања, фундаменталне и примене истраживања: од теорије до праксе“, Материјали II међународне научно-практичке конференције, приурочене ко Дню руске науке. Том 2. 2018
Издаваштво: Друштво с ограниченом одговорношћу „АМиСта“ (Воронеж), 73–79.

Т. Бељакова, „Конструирање националне идентичности у социјалистичкој Југославији и македонски црковни проблем“, <https://cyberleninka.ru/article/n/konstruirovanie-natsionalnoy-identichnosti-v-sotsialisticheskoy-yugoslavii-i-makedonskiy-tserkovnyy-vopros/viewer>

Рад: Марко Николић, *Екуменски односи Српске православне и Римокатоличке цркве од 1962–2000. године*, „Службени гласник“, Библиотека Друштво и наука, Филозофско–теолошка едиција, Радован Биговић (ур.), Београд, 2011 (април), друго издање 2012, ISBN 978-86-519-0795-4, COBISS.SR-ID: 182576652, стр. 656.

Boris Vukićević, „The Holy See and Tito's Yugoslavia: Ostpolitik in the Adriatic“, *Journal of Mediterranean Studies*, Volume 26, Number 2, 2017, pp. 169–187.

Danijela Gavrilović, Miloš Jovanović, Dragan Todorović, „Reconsidering Ethnicity And Dominant Religion in Serbia“, *Годишњак за социологију*, XII/16 (2016), 7–29.

Дражен Павлица, „Граматица аксиологије екуменизма“, у: *Мир и помирење* (Зборник радова II), Зорица Кубурић, Љиљана Ћумура, Ана Зотова (ур.), Нови Сад 2018, 301–314.

Ладислав Немет, „Римокатоличанство – дијалог и екуменизам“, у: *Хришћанство у 21. веку*, Драгољуб Б. Ђорђевић, Предраг Стајић, Драган Тодоровић (ур.), Нови Сад, Лесковац, Ниш 2014, 41–58.

Rade Kisić, „Serbische Orthodoxe Kirche und ökumenische Bewegung“, у: *Die Serbische Orthodoxe Kirche in den Herausforderungen des 21. Jahrhunderts*, Dietmar Schon (Hg.), Regensburg 2019, 82–96.

Рад: Марко Николић, Петар Петковић, „Институционалне форме савременог екуменског дијалога“, *Међународни проблеми*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, Брана Марковић (ур.), Vol. LXIII, No. 2/2011, стр. 276–296. ISSN 0025-8555, COBISS.SR-ID 6012674, UDK 327, UDK: 330.837.

VI МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Пошто је пажљиво прегледала и упоредила приспели конкурсни материјал, Комисија је констатовала да др Марко Николић поседује неопходан степен научних и стручних квалификација за избор у звање виши научни сарадник. Кандидат испуњава све законске услове за избор у звање виши научни сарадник и то: завршене докторске студије и објављене научне радове у релевантним научним часописима и зборницима, као и монографске публикације. На основу свега изложеног, Комисија једнодушно и недвосмислено закључује да су се стекли сви законски услови да се др Марко Николић предложи за избор у звање виши научни сарадник и са особитим поштовањем обраћа се Изборном већу Православног богословског факултета Универзитета у Београду са предлогом да прихвати Извештај Комисије и утврди предлог за доношење одлуке о избору др Марка Николића у звање виши научни сарадник, без заснивања радног односа, те исти упуту надлежном Матичном научном одбору и Комисији за стицање научних звања ради доношења одлуке.

У Београду, 28. октобра 2022. године

Чланови Комисије:

др Раде Кисић, ванредни професор, председник
Православни богословски факултет УБ

др Златко Матић, ванредни професор, члан
Православни богословски факултет УБ

др Сима Аврамовић, професор емеритус, члан
Правни факултет УБ